

BO'LG'USI XORIJIY TIL O'QITUVCHILARIDA FANLARARO HAMKORLIK ASOSIDA MEDIAMADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-PEDAGOGIK MAZMUNI VA MODELI

Umurzaqova Bonuxon Azizovna

Farg'ona davlat universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6963592>

Annotatsiya. Ushbu maqolada bo'lg'usi xorijiy til o'qituvchilarida fanlararo hamkorlik asosida mediamadaniyatni shakllantirishning ilmiy-pedagogik mazmuni va modeli va daslabki bosqichda oliy o'quv yurtlarida talabalar mediamadaniyatini rivojlantirish modellari haqida xulosalar bayon qilingan, kerakli metodik ko'rsatmalar berilgan.

Kalit so'zlar: mediata'lim, bo'lajak xorijiy til o'qituvchilari, integratsiya, mediamadaniyat.

НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ И МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ МЕДИАКУЛЬТУРЫ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ НА ОСНОВЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Аннотация. В данной статье изложены выводы о научно-педагогическом содержании и модели формирования медиакультуры у будущих учителей иностранного языка на основе междисциплинарного взаимодействия и моделей развития медиакультуры студентов высших учебных заведений на начальном этапе, даны необходимые методические указания.

Ключевые слова: медиаобразование, будущие учителя иностранных языков, интеграция, медиакультура.

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL CONTENT AND A MODEL FOR THE FORMATION OF MEDIA CULTURE AMONG FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES ON THE BASIS OF INTERDISCIPLINARY COOPERATION

Abstract. This article presents the conclusions about the scientific and pedagogical content and the model of the formation of media culture among future teachers of a foreign language on the basis of interdisciplinary interaction and models for the development of media culture of students of higher educational institutions at the initial stage, the necessary methodological instructions are given.

Keywords: media education, future teachers of foreign languages, integration, media culture.

KIRISH

Oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonlari zamonaviy oliy ta'limni axborotlashtirish jarayonining jadallashuvi bilan tavsiflanadi, bu bir tomondan, media resurslaridan foydalanish va o'quv jarayoniga mediamadaniy texnologiyalarni joriy etish uchun yangi istiqbollarni ochadi, ikkinchi tomondan, pedagogik nazariya va amaliyotni talabalarga jumladan bo'lajak xorijiy til o'qituvchilariga ta'lim berishning yangi usullarini izlashga majbur qiladi, o'qitishni maksimal darajada individuallashtirish bilan talaba shaxsining kasbiy komponentini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

Mediata'lim - bu ommaviy kommunikatsiya vositalarining (massmedia) yordami va materiallari hisobidan ular bilan muloqot qilish madaniyatini, ijodiy, kommunikativ ko'nikmalarni, tanqidiy fikrlashni, to'liq idrok etish, media matnlarni, ya'ni ommaviy media

orqali tarqatiladigan turli xil asarlar tahlil qilish, talqin qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun shaxsni rivojlanish jarayonidir.

Ko'rinib turibdiki, mediata'lim (media education) barcha turdagi media (bosma va grafik, ovozli, ekranli va boshqalar) va turli xil media madaniy va axborot texnologiyalari bilan bog'liq. Bu jamiyatda ommaviy kommunikatsiyalardan qanday foydalanilishini tushunish imkonini beradi, yosh mutaxassislarni axborotga boy jamiyatda hayotga tayyorlash uchun mo'ljallangan va boshqa odamlar bilan muloqot jarayonida mediadan foydalanish qobiliyatini egallashni ta'minlaydi.

Bundan tashqari, oliy o'quv yurtining bo'lajak xorijiy til o'qituvchisini mediata'limning asosiy vazifasi dinamik dunyoda erkin amalga oshiriladigan ma'lumot o'zini o'zi mustaqil rivojlantiradigan, o'zini o'zi mustaqil ta'minlovchi shaxsning media kompetentligini rivojlantirish uchun shartsharoitlar yaratishdan iboratligi ayon bo'ladi. Biz I.V. Grigorevaning, bunday shaxsni rivojlantirish muammosi kasbiy ta'lim doirasidan ancha uzoqda va insonning uzluksiz ijtimoiylashuvining eng muhim jarayonlari sodir bo'ladigan axborot muhiti bilan o'zaro munosabatda bo'lish vazifasi bugungi kunda ham nazariy, ham amaliy jihatdan dolzarb bo'lib qolmoqda, degan fikriga qo'shilamiz.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Media ta'limning yo'nalishlarini tahlil qilib, shunday xulosaga kelamizki, oliy ta'limning boshqa an'anaviy ta'lim variantlari bilan qiyoslab bo'lmaydigan taklif etiladigan turli yo'nalishlari, vositalari va ta'lim imkoniyatlarini kengaytiruvchi mediata'limning asosiy maqsadi - talabalar ongida zamonaviy multimedia makonida voqelikning adekvat manzarasini rivojlanishdir.

Media ta'limning yuqoridagi yo'nalishlaridagi farqlarga qaramasdan, pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, talabalar tomonidan media ma'lumotlarni passiv idrok etish samarasizdir. Binobarin, ta'lim jarayoniga media resurslarni joriy etishda asosiy pedagogik vazifa intellektual harakatsizlikni istisno qiluvchi tanqidiy fikrlash, ijodiy vazifalar tizimi orqali media axborotni samarali idrok etishni rivojlantirishdan iborat. Biz N.A. Sidorinaning bunday yondashuv multimedia vositalarining jozibadorligi bilan nafaqat ta'lim motivatsiyasini oshiradi, balki talabalarning media kompetentligini rivojlantirishga ham hissa qo'shadi, degan fikriga qo'shilamiz.

A.Yu. Belogurova, I.A. Zimnyaya, V.A. Slastenin, E.I. Isaeva, Z.K. Kargieva, A.V. Rayseva, O.A. Gavriyuk, V.I. Slobodchikova, O.P. Kutkina, I.V. Grigorieva, N.V. Xlizova va boshqalarning tadqiqotlari asosida, talaba shaxsining media kompetentligini rivojlantirish uchun maxsus tashkil etiladigan pedagogik sharoitlar zarur deb hisoblaymiz. Bu jarayon, I.V. Grigorevaning fikricha, oliy o'quv yurtining o'quv jarayoniga quyidagi tashkiliy-pedagogik shartlarni amalga oshirishda muvaffaqiyatli bo'ladi.

Bo'lajak kadrlar (xorijiy til o'qituvchilari) media xabarlardan oladigan ma'lumotlar, ta'lim ma'lumotlaridan farqli o'laroq, hissiy tus berish va ma'lumotlarning dolzarbligi kabi jozibali xususiyatlarga ega. Shunday qilib, o'qituvchi media bilan raqobatga psixologik jihatdan tayyor bo'lishi kerak, u avtoritarlikdan voz kechishi, iste'mol qilingan ma'lumotlardan, o'qituvchining o'zi nima olganiga nisbatan talaba aniq nimani olgani bilan ko'proq qiziqishi, talabalarning faoliyatini baholash mezon va usullarni qayta ko'rib chiqishi kerak.

Bilimlar inflyatsiyasi holatini, ayniqsa, axborot texnologiyalari sohasida hisobga olgan holda, o'qituvchi otmning media-ta'lim maydoni kontentini, uni faol va zamonaviy

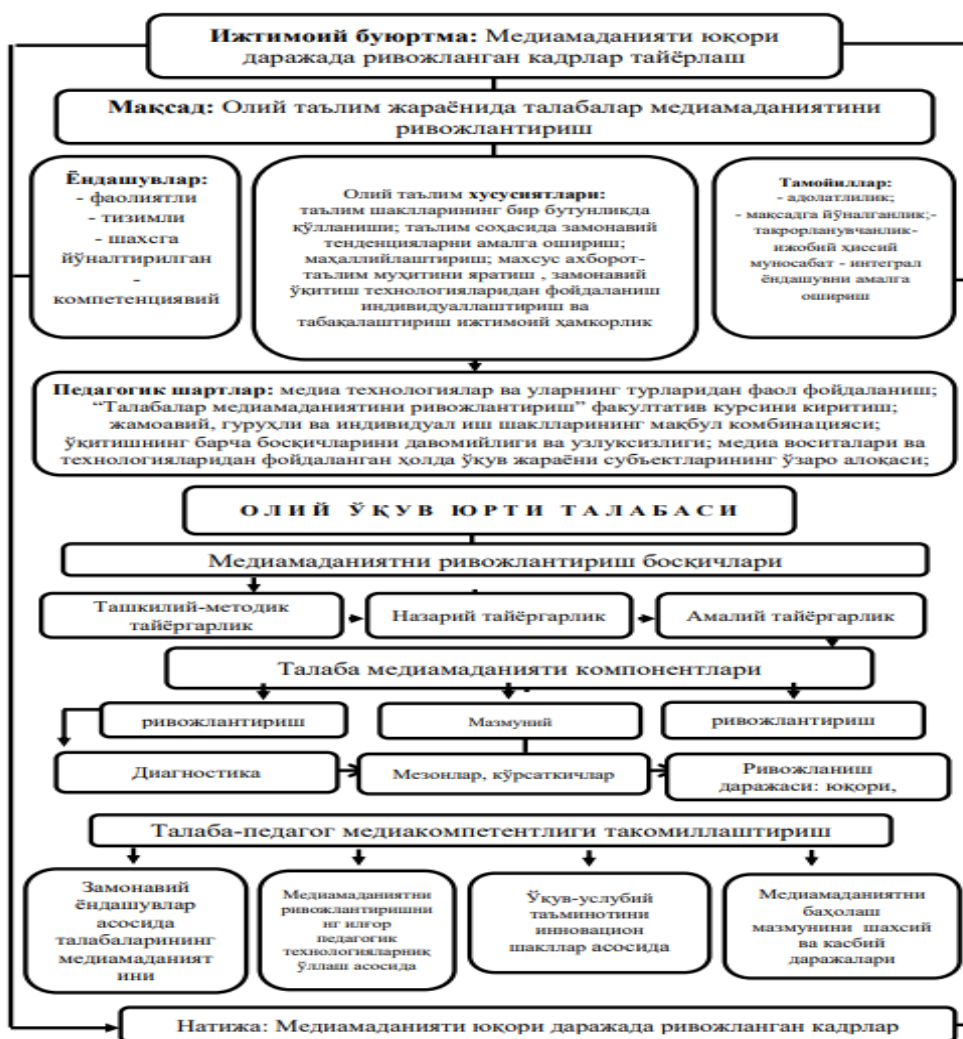
tendensiyalarga, shuningdek, talabalar ehtiyojlariga mos keladigan qilib modifikatsiyalash maqsadida ta'limga yo'naltirilgan zamonaviy texnik vositalar va dasturiy ta'minotni tahlil qilishi zarur.

TADQIQOT NATIJALARI

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, salbiy axborot ta'siridan himoya qilish, shaxsning axborot-psixologik xavfsizligini ta'minlash muammolarini o'rganayotgan mualliflarning ko'rib chiqilgan ishlarida (L.V. Astaxova, GV Grachev, L. Masterman, L.M.Simeli, D.S.Sinitsin, E.A.Stolbnikova, A.V. Fedorov, R.M.Yusupov va boshqalar), shaxsning himoya vositalaridan biri aqliy faoliyatning o'ziga xos turi sifatida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ekanligini tushunish o'z aksini topadi, uning natijasi - matnlardagi salbiy axborot ta'sirini mantiq, refleksiya, dialog, talqin, shaxsning himoya munosabatlarini shakllantiradigan axborot ta'sirining tasniflarini bilishga tayanish orqali aniqlashdir.

MUHOKAMA

Tanqidiy fikrlashning himoya funksiyasini amalga oshirish uchun da'vatlovchi kuch sub'ektning axborot-psixologik xavfsizlikka bo'lgan ehtiyojidir va ijtimoiy-madaniy omillar, fikrlash sub'ektining individual-psixologik va ijtimoiy-psixologik xususiyatlari esa, aqliy faoliyat uchun sharoit yaratishda muhim rol o'ynaydi.

1-rasm. Bo'lajak kadrlar mediamadaniyatini rivojlantirishning tarkibiy va funksional modeli

Ushbu modelni yaratishda biz komponentli modellashtirish mexanizmidan foydalandik, asosiy metodologik yondashuv sifatida tizimli yondashuvni tanladik, uning asosida modellashtirish tamoyillari aniqlandi: izchillik, tashkil etish, o'zini mustaqil rivojlantirish, uzluksizlik va optimallik.

Maqsadli blok tarkibni, texnologiyani va kutilgan natijani aniqladi. U tadqiqotimizning maqsad va vazifalarini birlashtirdi.

XULOSA

Shunday qilib, bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarining mediamadaniyatini shakllantirish avvalo oliy o'quv yurtining media-ta'lim maydoni axborot jamiyatining zamonaviy sharoitida kasbiy ta'lim amalga oshiriladigan media va ta'limning integratsiyasi natijasidan iboratdir. Talaba shaxsining media madaniyati rivojlanish darajalarining individual tizimini tahlil qilib, media-madaniy faoliyat va mediatrlashgan makondagi uning o'zaro munosabat sub'ekti sifatidagi faol rolini ta'kidlab, axborotni idrok etish darajasini yanada ajratishimiz mumkin. Keyin talabaning o'zi mustaqil ta'lim olishga tayyorligining turli darajalari asosida bo'lajak mutaxassis shaxsining media madaniyatini yaratish, ko'paytirish va faoliyat ko'rsatish jarayoni amalga oshiriladi. Natijada, talaba shaxsining mediamadaniyati yangi axborotlar sharoitlarida inson shaxsini rivojlantirish uchun dinamik dispozitsiya tizimi bo'lib xizmat qiladi, bu esa zamonaviy axborot jamiyati talablariga javob beradigan oliy kasb maktabi bo'lajak xorijiy til o'qituvchisining media kompetentligini rivojlantirishga olib keladi. Talaba shaxsining mediamadaniyatini rivojlantirishning nazariy va uslubiy asosini madaniyatlar muloqoti nazariyasi, media-ta'lim g'oyalari, mediamadaniyatning tarkibiy tizimi, mediamadaniyatni darajali tashkil etish, shaxsga yo'naltirilgan tushunchalar tashkil etadi

REFERENCES

1. Григорьева И.В. Вовлечение студентов в активную медиатедеятельность по созданию медиаобразовательного пространства педагогического вуза (из опыта работы) - Казань: Изд-во Казан. гос. ун-та, 2008. С. 264-270
2. Хлызова Н.Ю. Медиаобразование как педагогическое понятие в отечественных и зарубежных педагогических исследованиях// Проблемы современного образования: Вестник ИГЛУ. Сер. педагогика и психология. — Иркутск: ИГЛУ, 2007
3. Сидорина Наталия Александровна. Социально-педагогическое сопровождение развития одаренности подростков в детском оздоровительном лагере : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 Кострома, 2006 226 с. РГБ ОД
4. Maftunaxon Islomjon qizi Yakubjonova "Oliy o'quv yurtlarida talabalar MEDIAMADANIYATINI rivojlantirish modeli" Central Asian Research Journal For Interdisciplinary Studies (CARJIS) ISSN (online): 2181-2454 Volume 2 | Issue 3 | March, 2022 | SJIFactor: 5,965 | UIF: 7,6 | Google Scholar | www.carjis.org DOI: 10.24412/2181-2454-2022-3-489
5. Cyberleninka.ru
6. Ziyonet.com
7. Referat.uz
8. Dissercat.com